

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

I.

Aan Mej. Cornelia Noordwal.

Hooggeachte Freule Lohman,

Met de plaatsing van 't volgende zoudt ge me zeer verplichten.

Al lang heb ik eens 't een en ander tegen sommige ingezonden Leliestukken willen schrijven. 't Was tegen die stukken waarin de eene of andere vrouw luid kakelend als een kip tegen een rasterwerk aanvloog op een onderwerp, waar ze niet genoeg over nagedacht had of waarvan ze niet 't minste verstand had.

Ik heb 't echter *niet* gedaan. Want soms vreesde ik, zelf een kip te zullen lijken, die kakelend tegen 't rasterwerk opvloog. En, duidt 't me niet ten kwade, schrijfsters van ingezonden stukken, soms was de vorm, de inhoud van uw geschrijft zoo hopeloos onbekookt, dat een minachtend schouderophalen, een medelijdend lachje 'teenige antwoord van de verstandige vrouw kon zijn.

Beste Freule Lohman, herinnert ge U nog dat stukje over 't gevaarlijke van meisjes op de jongens-H. B. S.? Grooter onzin, in slechter stijl is nog nooit verkocht geweest. En 't ongelukkigste was, dat de schrijfster niet eens zei: „Ik geloof *dit*; wie geloof er anders en verdedigt zijn geloof tegen me?“. Zelfs Luther vroeg weerlegging; niet echter onze hoogwijze paedagoge.

Dan, dat oordeel over vriendschap tusschen jongen man en jonge vrouw. Grenzeloos onmogelijk. Uitgemaakt in vier regels. Klaar was je.

Niet ééns gevraagd: Zouden er geen bijzondere omstandigheden bestaan, waarin die vriendschap kan voorkomen? Niets daarvan.

Zoo was er meer. Doch al ergerde ik me eens, gevaar zag ik er niet in. Want velen onder de vrouwen zullen die uitingen gelezen hebben met meelijdend schouderophalen, minachtend glimlachen. — En velen zullen gedacht hebben: — Och: „la douceur de se voir imprimé.“ —

Adres aan menig ingezonden stuk. Doch nu komt daar eene vrouw met een' bekenden gevestigden naam. Een schrijfster. Eene, die „la douceur de se voir imprimée“ niet meer voelen kan, omdat er al zoovele honderden vellen druks van haar verschenen zijn.

En nu dreigt er gevaar. Want menigeen, die, door meelijdend te glimlachen, en door uitscheiden na den vijften regel gelezen te hebben, zichzelf voor vele valsche denkbeelden behoedt, komt nu in de verzoeking, door te lezen en te zeggen: „Nu, wat *zij* schrijft, zal toch wel niet geheel te verwerpen zijn“.

En, al is men 't niet met de ideeën eens, meegesleept wordt men toch, aangestoot door het kokend ontevredene, 't bittere, 't hatelijke. —

Laat ik toch kalm blijven en heel kalm alles vertellen, wat ik op 't hart heb. Kalm vooral, heel kalm. — Want ik wou graag, dat alle Lelie-abonnés mijn stukje ten einde lazen, en ze

zullen wel moe zijn, arme dingen, na Cornelia Noordwal's geschrijf.

Beste Juffrouw Noordwal, zijt ge altijd zoo druk? Dan beklaag ik U, want me dunkt, dan zult ge 's avonds wel aemechtig in uw kussens neervallen. Ik ben buiten adem geraakt, toen ik Uw pleidooi las — dat is me nog eens overkomen, toen ik in de Lelie iets over Vroolijkheid van U las. Weet u wel, toen riep u tot de courant: „Je zult wel zeggen: „Dat mensch denkt, dat ze aardig is. Traa! Krantje!“

Ik ben nog wel eens meer buiten adem geweest, als ik een pleidooi van Multatuli las bijvoorbeeld, over den een of anderen misstand. Maar dan was dat heel andere aemechtigheid.

Dan was de *inhoud* als mokerslagen op mijn brein neergevallen, nu vlogen de *woorden* als de huilende gierende herfststorm aan mijn ooren voorbij: Weet U, zoo'n bolle herfstwind, die bijna niet verkielt, nog minder verhit, alleen maar moe maakt.

Beste Juffrouw Noordwal, in dezen zenuwachtigen tijd moest ge Uw medemenschen wat sparen en ze niet zoo afjakkeren. —

Als ik echter tot rust ben gekomen, en woord voor woord het stuk van mejuffrouw Noordwal overlees, dan *moet* ik er tegen opkomen. Ten eerste omdat ze precies eender doet als de schrijfsters van de stukken, die ik daareven laakte; ze generaliseert, ze doet niets anders dan dat. We krijgen een idee, dat mannen niets zijn dan vreeselijke, hartvertrappende wezens. Och, gij allen, die dit leest, ga de tweede kolom van juffrouw Noordwal's stuk nog eens na.

En luister dan eens naar mij, dan zal ik *preciseeren*. En ik zou willen dat ieder, die in dezelfde omstandigheden verkeert als ik, 't ook deed, en openlijk. Dan kreeg men een boek vol *feiten* tegenover dol geschermd met *woorden*.

En ja, juffrouw Noordwal zal ook wel *feiten* kunnen noemen, zeer realistische waarschijnlijk, als ze zoo goed met winkeljuffrouwen-aangelegenheden op de hoogte is, maar wie noemt me 't *goede*, waar geen *slecht* aan is?

Edoch, zoo vaak is in de Lelie 't slechte omschreven en beweend, dat eindelijk 't *goede* wel eens uit zijn hoek gehaald mag worden en bejubeld wezen.

Ik wil 't dan eens voor de mannen opnemen en *preciseerend*, hoort ge, inzondsters van Leliestukken?

Ik ben een jonge vrouw, die sedert vijf jaren haar eigen brood verdient in de wereld. Door mijn' werkkring ben ik zeer veel met mannen, jonge en oude, gehuwde en ongehuwde in aanraking.

En aan de goede kameraadschap, die ze mij steeds bewezen hebben, ben ik 't verschuldigd, dit pleidooi te leveren.

Als ik zoo over die vijf jaren, waarin ik langzamerhand opgeklommen ben, terugdenk, dan komen me zoovele blijken van waardeering en vriendschap, zooveel hartelijk hulpbetoon en vriendschapsdiensten in de gedachte, dat 't me juist lijkt, alsof de man de werkende vrouw door de wereld heenhelpt, inplaats op haar af te vliegen „als hongerige wolven, etc.“

En toch heb ik er ook wel eens uitgezien, zooals men er uit gaat zien, als men 't zóó druk heeft, dat men niet aan zijn kleeren kan denken.

Ik zal nog juister trachten te zijn. Die diensten bestonden niet in kleinigheden — neen, vaak genoeg waren 't werkelijke *diensten*, lasten, die de kameraad vrijwillig op zijn schouders nam.

Laat ik U dit zeggen vooraf: dat er onder de mannen, vanwie ik *nu* spreek, geen enkel was, die me diende, omdat hij mij en mijne liefde begeerde.

Allen dienden ze me, omdat ik ben een jonge vrouw, die door 't leven moet, omdat ik eene *vrouw* ben.

Er was er een, die te midden van drukke bezigheden een ganschen winterdag lang liep van bureau tot school, van school tot school om het jonge onderwijzeresje aan een behoorlijke plaats te helpen.

Er was er een, die weken en weken lang deed wat hij kon, om mijn taak te verlichten, daar ik voor een examen zat.

Er waren er, die een gansche week een dubbele taak op de schouders namen, omdat ik ziek was — en toch dringende brieven schreven, dat ik vooral niet eerder uit moest gaan dan na mijn volkomen herstel.

Er waren er, die mijn zaken bepleitten, alsof 't de hunne waren; er waren er, die hun bibliotheek open, hun tijd beschikbaar stelden, om me voort te helpen, te raden. —

En dan al de tientallen, die de kleine diensten bewezen, welke een vrouw zoo graag ontvangt. —

Ga eens naar een vrouw en vraag of ze je koffers pakt, je schaatsen bindt, je kachel aanhoudt, je fiets nakijkt, je lantaren aansteekt, je kaartje neemt, je boeken sjouwt.

Ze zou moeten zeggen: „Zeg, zorg voor je zelf.”

Maar ziet U, de *mannen* zorgen toch maar voor ons!

Stap eens in een dames-coupé als je belast en beladen bent!

Tegenwoordig ben ik werkzaam in een inrichting, waar ik de eenige vrouw ben onder twaalf mannen. En waarlijk, dan merkt men, dat er nog wel wat van 't oude ridderbloed is overgebleven.

Vraag eens aan de vrouwelijke studenten, of hare mannelijke medestudenten als hongerige wolven op haar afvliegen, scheldend, verguizend — of haar juist al die kleine en groote diensten bewijzen, die de ware vrouw onbewust voor zich eischt.

Vraag eens aan de twintigtallen van vrouwen, op de kantoren, wat ze van de mannen hebben ondervonden: goede kameraadschap, hulp, *stenn* — of verguizing, doornenkroon-uitreiking, etc?

Doe eens examens, een rijtje achter elkaar, en zie dan, hoe de werkende vrouw gerespecteerd wordt. Zie, hoe iedere man uit iedere examencommissie zich beijvert, de vrouw te helpen, zooals hij haar als rechtvaardig examinerator mag helpen: door *hooge hoffelijkheid* van toon, door eerbied, klinkend in zijn woorden, haar schenkend de kalmte, die ze noodig heeft om haar doel te bereiken!

Mijn pleidooi zal geen pleidooi zijn *tegen* de

vrouwen — volstrekt niet, alléén deze opmerking moet mij uit de pen: vraag eens hoe de dames eene damescommissie, hoe haar examinatrices bevallen!

Heb eens eene moeilijke zending te vervullen en laat deze gericht zijn aan een' man, zie dan de takt, de hoffelijkheid, waarmee hij de vrouw tegemoet treedt en haar helpt, haar zending te doen slagen.

In het volle leven, in den strijd om het bestaan, zijn het de mannen geweest, die 't me als een voorrecht hebben leeren beschouwen, vrouw te zijn, door hun hulp, hun steun, hun diensten, hun kameraadschap en vriendelijkheid.

En ik ben leelijk. Dit als domper op mogelijk opvlammende gedachten. Doch voortdurend is mijn streven daarop gericht geweest een ware vrouw te worden en te zijn.

O ja, juffrouw Noordwal erkent wel, dat er goede mannen zijn, die de vrouwen helpen. — Maar na zeven kolommen vol, nu enfin, vol geographische en andere geestigheden, wijdt ze vier heele regels aan ze!

Zoo wordt het goede verdrukt, 't leelijke, 't onaangename uitgesponnen, draad voor draad, vezel voor vezel — en ach, waren dan alle vezels nog maar echt — door haar, die vele kolommen toch wijdde aan de Vreugde van 't Leven, door haar, die ons Lachen wilde leeren.

Ja, lachen, dat leeren we! Ik ga de op-een-na laatste kolom nog eens over lezen.

Daar moet ik lachen, lachen om de logica eener vrouw — en ik denk aan de valsche vezelen in 't weefsel. —

Doch dit soort van lach heeft Cornelia Noordwal stellig niet bedoeld als resultaat van haar lachcursus.

NANNIE v. WEHL.

II.

Hooggeachte Redactrice.

Uw artikel in het laatste Lelie-nummer over „Loutering” en „Het Heilige Huwelijk” van Ingeborg Maria Sick, herinnerde mij aan eene belofte, die ik voor eenigen tijd aan een paar kenissen deed.

Wij spraken destijds over „Loutering,” hetgeen wij allen gelezen en — — genoten hadden, maar tevens bleek in dat gesprek, dat wij alle zonder uitzondering gestruikeld waren over 't slot, waartegen U eveneens eenige bedenkingen oppert.

Onze bedenkingen echter vloeien voort uit „niet-begrijpen”, en daarom liet men mij beloven U per ingezonden stukje te vragen, ons dat slot te willen toelichten.

Daar wij niet in dezelfde stad wonen, en allen abonné's der Holl. Lelie zijn, kwam ons deze weg de meest verkieselijke voor, te meer daar wellicht ook meerdere lezeressen of lezers van „Loutering,” ermede gebaat kunnen zijn.

Uit het wel wat al te onwerkelijke en al te vage slot begrepen wij wel de bekentenis van den Prest, waaróm hij berusten kon in het leed dat